

Robert Trivers

Βραβείο Crafoord

Η μωρία των ανοήτων

Η λογική της εξαπάτησης και της αυτοεξαπάτησης στην ανθρώπινη ζωή

Πρόλογος στην ελληνική έκδοση: Robert Trivers

Μετάφραση: Παναγιώτης Δεληβοριάς

Επιμέλεια: Παν. Δεληβοριάς - Αλ. Μάμαλης

ISBN: 978-618-5111-47-2

Πανόδετο, 600 σελ., 14 × 21 εκ., Α/Μ,
28,00 € (χωρίς ΦΠΑ)

«Έχει έρθει πια ο καιρός να διατυπωθεί, υπό το πρίσμα της εξελικτικής σκέψης, μια γενική θεωρία για την εξαπάτηση και την αυτοεξαπάτηση, η οποία να ισχύει για όλα τα είδη —και, κατά κύριο λόγο, για το δικό μας. Είμαστε παθιασμένοι ψεύτες, ακόμη και απέναντι στον εαυτό μας. Η γλώσσα, το πολυτιμότερο απόκτημα του είδους μας, όχι μόνο ενισχύει την ικανότητά μας να ψευδόμεστε, αλλά επεκτείνει κατά πολύ το εύρος της. Μπορούμε να πούμε ψέματα για συμβάντα απόμακρα στον χώρο και στον χρόνο, για τις λεπτομέρειες και το νόημα της συμπεριφοράς των άλλων, για τις ενδόμυχες σκέψεις και τις επιθυμίες μας κ.ο.κ. Προς τι, όμως, η *αυτοεξαπάτηση*; Γιατί διαθέτουμε τόσο θαυμαστά αισθητήρια όργανα για την ανίχνευση πληροφοριών, αν πρόκειται να διαστρεβλώσουμε την εισερχόμενη πληροφορία μόλις καταφθάσει στον νου; [...]

»Έγραψα το παρόν βιβλίο έχοντας κατά νουν μια συγκεκριμένη λογική σειρά. Στην αρχή αναπτύσσω την εξελικτική λογική και παρουσιάζω μια συνοπτική ανασκόπηση της εξαπάτησης στη Φύση. Κατόπιν πραγματεύομαι, κατά σειρά, τα νευροφυσιολογικά χαρακτηριστικά της εξαπάτησης, την επαγόμενη αυτοεξαπάτηση, τα απατηλά φαινόμενα στην οικογένεια και στις σχέσεις των δύο φύλων, τις ανοσολογικές και κοινωνικοψυχολογικές προεκτάσεις της αυτοεξαπάτησης και την επίδρασή της στην καθημερινή ζωή και στις ποικίλες εκφάνσεις της, μεταξύ των οποίων στα αεροπορικά και στα διαστημικά δυστυχήματα, στα αναληθή ιστορικά

αφηγήματα, στον πόλεμο, στη θρησκεία και στις κοινωνικές επιστήμες. Και κλείνω με μερικές σκέψεις σχετικά με το πώς μπορούμε να αντιπαλέψουμε την αυτοεξαπάτηση στην προσωπική μας ζωή. [...]

—Από τον Πρόλογο του βιβλίου

Είπαν για το βιβλίο

► «Ένα σπουδαίο βιβλίο από έναν μοναδικά προικισμένο επιστήμονα. Ο Trivers έχει μακρά παράδοση στην παραγωγή εξαιρετικά πρωτότυπων ιδεών, οι οποίες έχουν ανοίξει ποικίλες ερευνητικές οδούς. Η δαρβινική θεωρία του για την αυτοεξαπάτηση είναι ίσως η πιο προκλητική και ενδιαφέρουσα ιδέα του έως σήμερα. Εμπλουτισμένο με το γλαφυρό και διαυγές ύφος γραφής του Trivers, το βιβλίο αποτελεί πηγή απόλαυσης. Το προτείνω ανεπιφύλακτα».

—Richard Dawkins, ομότιμος καθηγητής βιολογίας, Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης

► «Πρόκειται για ένα θέμα με το οποίο καταπιάνονται πολύ λίγοι επιστήμονες, ίσως επειδή ο βαθμός διεύδυσης της αυτοεξαπάτησης στη ζωή μας αποτελεί, αυτός καθ' εαυτόν, αντικείμενο ισχυρών μηχανισμών άρνησης. Εντούτοις, ο Robert Trivers, ένα από τα λαμπρότερα πνεύματα της εξελικτικής βιολογίας, δεν μας αφήνει περιθώρια απόδρασης. Δεν χωρά αμφιβολία: η ανάγνωση του βιβλίου θα σας ανοίξει τα μάτια».

—Frans de Waal, καθηγητής ηθολογίας, Πανεπιστήμιο Emory

► «Ο Trivers έγραψε ένα απολαυστικό, βαθυστόχαστο βιβλίο για το πώς ο νους μας δημιουργεί συστηματικά στρεβλές αντιλήψεις της πραγματικότητας και πώς εκείνες, με τη σειρά τους, στρεβλώνουν τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζουμε τον εαυτό μας στους άλλους. Πρόκειται για μια σπουδαία συνεισφορά στην ψυχολογία και στις κοινωνικές επιστήμες γενικότερα, και αναμφίβολα θα αποτελέσει έναυσμα για την περαιτέρω επιστημονική διερεύνηση αυτών των σημαντικών ζητημάτων».

—David Haig, καθηγητής βιολογίας, Πανεπιστήμιο Harvard

► «Το γιατί η αυτοεξαπάτηση ευνοείται από τη φυσική επιλογή είναι ένα συναρπαστικό και συνάμα αινιγματικό ερώτημα. Στην προσπάθειά του να διαλευκάνει το φαινόμενο, ο Robert Trivers αντλεί παραδείγματα από

τον κόσμο των εντόμων έως τον κόσμο των διεθνών σχέσεων. Το αποτέλεσμα είναι ένα πρωτότυπο και σπουδαίο βιβλίο, ικανό να εμπνεύσει μια ενδελεχή συζήτηση, από άκρου εις άκρον της υψηλίου, επί ενός θέματος που ενδιαφέρει όχι μόνο τους ειδικούς αλλά και καθέναν από εμάς».

—Richard Wrangham, καθηγητής βιολογικής ανθρωπολογίας, Πανεπιστήμιο Harvard

Ο συγγραφέας

Ο Robert Trivers είναι καθηγητής ανθρωπολογίας και βιολογικών επιστημών στο Πανεπιστήμιο Rutgers (ΗΠΑ) και εξέχων θεωρητικός της εξελικτικής βιολογίας. Στη μακρά επιστημονική σταδιοδρομία του καταπιάστηκε με πολλά και ετερόκλητα ερευνητικά αντικείμενα, μεταξύ των οποίων η ερπετολογία, η ανθρωπολογία και η γενετική. Στο θεωρητικό και ερευνητικό του έργο βασίζονται πρωτοποριακές εξελικτικές εξηγήσεις φαινομένων, όπως ο αμοιβαίος αλτρουισμός, η συνεργασία, η γονική φροντίδα και η ασυμμετρία μεταξύ των φύλων. Το 2007 τιμήθηκε από τη Βασιλική Ακαδημία Επιστημών της Σουηδίας με το Βραβείο Crafoord (απονέμεται σε πεδία τα οποία δεν καλύπτονται από το Βραβείο Νόμπελ), για την προσφορά του στη «θεμελιώδη ανάλυση της κοινωνικής εξέλιξης, της σύγκρουσης και της συνεργασίας». Μοιράζει τον χρόνο του ανάμεσα στο Σόμερσετ του Νιου Τζέρσεϊ και στην Τζαμάικα.

Μερικά από τα περιεχόμενα του βιβλίου

1. Η ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗ ΛΟΓΙΚΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΕΞΑΠΑΤΗΣΗΣ • Η εξέλιξη της αυτοεξαπάτησης • Τι είναι η αυτοεξαπάτηση; • Ανιχνεύοντας την εξαπάτηση στον άνθρωπο μέσω του γνωστικού φορτίου • Η αυτοεξαπάτηση είναι αρχαιότερη από τη γλώσσα • Εννέα κατηγορίες αυτοεξαπάτησης • Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της αυτοεξαπάτησης
2. Η ΕΞΑΠΑΤΗΣΗ ΣΤΗ ΦΥΣΗ • Η συνεξελικτική μάχη μεταξύ απατεώνα και θύματος • Μια επική συνεξελικτική μάχη • Νοημοσύνη και εξαπάτηση • Μιμητές θηλυκών • Παραπλανητικές κραυγές συναγερμού • Καμουφλάζ • Η συναίσθηση της εξαπάτησης στα ζώα • Η εξαπάτηση ως εξελικτικό παίγνιο • Μια βαθύτερη θεωρία για την εξαπάτηση
3. ΝΕΥΡΟΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΑΓΟΜΕΝΗ ΑΥΤΟΕΞΑΠΑΤΗΣΗ • Μπορεί το ένα εγκεφαλικό ημισφαίριο να κρυφτεί από το άλλο; • Άδην εναντι έκδηλης

αυτοεκτίμησης • Πλαστές ομολογίες, βασανισμοί και κολακεία • Ψευδείς αναμνήσεις παιδικής κακοποίησης • Είναι η αυτοεξαπάτηση το ανοσοποιητικό σύστημα του νου; • Οι εικονικές θεραπείες

4. Η ΑΥΤΟΕΞΑΠΑΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ Ο ΔΙΧΑΣΜΕΝΟΣ ΕΑΥΤΟΣ • Η σύγκρουση μεταξύ γονέων και παιδιών • Γονιδιωματική σύγκρουση • Η επίδραση της συζυγικής σύγκρουσης στη γενετική σύγκρουση • Γονιδιωματική σύγκρουση και αυτοεξαπάτηση • Η επίδραση των γονέων στην εξαπάτηση των παιδιών

5. Η ΑΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΥΤΟΕΞΑΠΑΤΗΣΗΣ • Τι ωφελεί το σεξ; • Εξαπάτηση και αυτοεξαπάτηση κατά την ερωτοτροπία • Τίνος είναι το παιδί; • Οι αντιδράσεις των απατημένων ανδρών • Η εξαπάτηση και ο κύκλος εμμηνόρροιας • Ωφελεί ή βλάπτει τον γάμο η αυτοεξαπάτηση; • Η γοητεία και η επικινδυνότητα των φαντασιώσεων • Η οδύνη της προδοσίας

6. ΕΞΑΠΑΤΗΣΗ, ΑΥΤΟΕΞΑΠΑΤΗΣΗ ΚΑΙ ΦΥΛΟ • Το ανοσοποιητικό σύστημα κοστίζει • Η σημασία του ύπνου • Η ομοφυλοφιλία και οι συνέπειες της άρνησης • Θετικό θυμικό και ανοσιακή λειτουργία • Η επίδραση της μουσικής • Η θετικότητα των ηλικιωμένων • Μια ανοσολογική θεωρία για την ευτυχία

7. Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΥΤΟΕΞΑΠΑΤΗΣΗΣ • Μεροληπτική μνήμη • Οφείλονται όλες οι μεροληψίες σε αυτοεξαπάτηση; • Άρνηση και προβολή • Η άρνηση τροφοδοτεί την άρνηση • Γνωστική ασυμφωνία και αυτοδικαιολόγηση • Οι κοινωνικές επιδράσεις της άμβλυσης της γνωστικής ασυμφωνίας

8. Η ΑΥΤΟΕΞΑΠΑΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ • Η μεταφορική γλώσσα του χρηματιστηρίου • Μεταφορική γλώσσα στην καθημερινή ζωή • Κάνοντας τον χαζό • Η προβολή του προσώπου • Ανεπιθύμητα ηλεκτρονικά μηνύματα • Χιούμορ, γέλιο και αυτοεξαπάτηση • Ναρκωτικά και αυτοεξαπάτηση • Επαγγελματίες απατεώνας • Ανιχνευτές ψεύδους

9. Η ΑΥΤΟΕΞΑΠΑΤΗΣΗ ΣΕ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΑΣΤΗΜΙΚΑ ΔΥΣΤΥΧΗΜΑΤΑ • Η πτήση 90 της Air Florida • Η πτήση 593 της Aeroflot • Η αμερικανική προσέγγιση των θεμάτων ασφάλειας συμβάλλει στην επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου • Η τραγωδία του *Challenger* • Η τραγωδία του *Columbia* • Η EgyptAir αρνείται τα πάντα • Διάσωση λόγω έλλειψης αυτοεξαπάτησης;

10. ΑΝΑΛΗΘΗ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΦΗΓΗΜΑΤΑ • Το αναληθές ιστορικό αφήγημα των ΗΠΑ • Ασκώντας έλεγχο μέσω μικρών πολέμων και δοτών κυβερνήσεων • Διδακτικά συγγράμματα ιστορίας • Η τουρκική άρνηση της γενοκτονίας των Αρμενίων • Εξαπάτηση και αυτοεξαπάτηση των Αράβων • Χριστιανικός σιωνισμός • Τι εξυπηρετούν τα αναληθή αφηγήματα;

11. ΑΥΤΟΕΞΑΠΑΤΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟΣ • Οι ζωικές καταβολές του πολέμου • Η αυτοεξαπάτηση προάγει τον πόλεμο • Ο πόλεμος των ΗΠΑ κατά του Ιράκ • Μπορεί να κερδηθεί ένας πόλεμος μέσω βομβαρδισμών; • Βόμβες που ξαναγράφουν την ιστορία • Αιματοκύλισμα στη Γάζα • Η αυτοεξαπάτηση και η ιστορία του πολέμου

12. ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΑΥΤΟΕΞΑΠΑΤΗΣΗ • Θρησκεία: μια συνταγή αυτοεξαπάτησης • Θρησκεία και υγεία • Παράσιτα και θρησκευτική ποικιλότητα • Προς τι η μεροληψία κατά των γυναικών; • Η εξουσία διαφθείρει • Η θρησκεία κηρύττει κατά της αυτοεξαπάτησης • Είναι αποτελεσματική η διαμεσολαβητική προσευχή; • Η θρησκεία και η υποστήριξη των επιθέσεων αυτοκτονίας • Θρησκεία, φαρισαϊσμός, πόλεμος

13. Η ΑΥΤΟΕΞΑΠΑΤΗΣΗ ΚΑΙ Η ΔΟΜΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ • Προηγείται το δίκαιο της αλήθειας; • Η επιτυχία της επιστήμης βασίζεται σε εργαλεία κατά της αυτοεξαπάτησης • Όσο πιο κοινωνικός είναι ο κλάδος τόσο περισσότερο καθυστερεί η ανάπτυξή του • Είναι οι οικονομολόγοι επιστήμονες; • Πολιτισμική ανθρωπολογία • Ψυχανάλυση: η αυτοεξαπάτηση στη μελέτη της αυτοεξαπάτησης • Η αυτοεξαπάτηση στρεβλώνει γνωστικά πεδία

14. ΑΝΤΙΠΑΛΕΥΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΑΥΤΟΕΞΑΠΑΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΜΑΣ ΖΩΗ • Μια σειρά από μικρές νίκες που οδηγούν σε μια συντριπτική ήττα • Διορθώνοντας τις μεροληψίες μας • Γιατί είμαστε τόσο ψυχαναγκαστικοί; • Η αξία της συνειδήσης • Η επικινδυνότητα των φαντασιώσεων • Περί προσευχής και διαλογισμού • Η αξία των φίλων και των συμβούλων ψυχικής υγείας • Η καταστροφική δύναμη της επίδειξης • Μια παρωδία δίχως τέλος